

# ZEKÂ ÜZERİNE KISA KISA...

● Zeki insanın belirtileri nelerdir?

Yaşam, hayatın bize verdiği girdilerden çeşitli çıktılar üretmektedir. Hem iç dünyamızla hem de dış dünyamızla büyük bir evreni yaşayoruz. Buralardan aldığımız verileri bilgiye dönüştürmek ve yararlı sonuçlar üretebilmek bir beyin becerisidir. Girdilerin farkında olmak anlama yeteneğimizi, çıktılar üretmek ise anlatma yeteneğimizi belirler. Zekâ daha iyi anlama ve daha iyi anlatma yeteneğidir.

● Zeki insan ile kurnaz insan arasında fark var mıdır?

Etik değerlere uyma ya da uymama zekâ ile kurnazlık arasındaki farkı ortaya çıkarır. Kurnaz insanlar hedeflerine ulaşmada başarılı olabiliyor ama bunu yaparken her yolu mubah görüyor. Kendi iyiliklerini isterken başkalarının kötülüklerini göze alabiliyor. Kendin için iyi şeyler istemek doğaldır ama bu başkalarına zarar vermemeli. Doğru karar alabilmek, sadece kendimizi değil, başkalarını da düşünerek hareket edebilmektir.

● Zekâ geliştirilebilir bir şey midir?

Kesinlikle. Beynin doğru karar alabilmesi için sağlıklı çalışabilmesi gerekir. Sağlıklı çalışabilmesi için de ona destek olmak lazım. Gündelik hayatta zihinsel yeteneklerimizi çok test etme şansımız olmayor. Aklıştığımız döngüler içerisinde yaşıyoruz. Tekrar eden işler beynimizi köreltir. Farklı düşünebilmek, kendimiz ve çevremizle ilgili konulara, sorunlarımıza yeni çözümler arayabilmek zeki insanların yapılabildiği ve yapması gereken işlerdir.

● Zekâmızı nasıl geliştirebiliriz?

Öncelikle merak ederek... Hayata ilgi duymalı, sorular sormalıyız. Ayaklarımız yere sağlam basmalı ama beynimiz evrende dolaşmalı, güzel şeyler hayal etmeli, iyi şeyler istemeliyiz. İsteklerimiz için neler gerektiğini bilmeli, yapamayacağımız şeyleri istememeli, yapabileceğimiz şeyler için emek vermeli, başkaları için de yararlı olup olmadığını sorgulayan bir vicdan muhasebesi yapmalıyız. Akıllı bir insandan beklentimiz budur.

● Zeki insanlar için hayat daha zor mudur?

Beyin yetenekleriniz yüksekse dışardan gelen girdileri daha iyi algılayabilirsiniz. İyi de kötü de daha iyi algılamak kimileri için zorluktur, kimileri için de kolaylıklar yaratır. Zeki insan çözülmeyecek problemler için üzülmeyen gereği olmadığını idrak eder. Akıl bize Allah'ın bahsettiği en büyük zenginliktir; onun kıymetini bilmeli bilşel becerilerimizi arttırmaya çalışmalıyız. Ayrıca sadece bizim veya yakınlarımızın akıl olması yetmez. Herkesin belli bir zekâ düzeyine uygun davranması istememiz gerekir. Dünya küçülüyor. Mutlu yaşamak istiyorsak başkalarının da mutlu olmasını istemeliyiz. Mutsuz insanların her tür yanlış yapabileceğini ve olası olumsuz sonuçların tüm topluma yansiyebileceğini bilmeliyiz.

● "Babam şair Fevzi Halıcı aslında kimya yüksek mühendisi ama tam bir kültür-sanat insanıydı. 1965'te çıkarmaya başladığı 'Çağrı' dergisini hala yayınlıyoruz. Bir dönem Adalet Partisi Konya senatörlüğü de yaptı ama siyaseti seven biri olmadı. Hazreti Mevlana aşığı bir gönül insanıydı. Annem Nermin Halıcı ev hanımıydı. O da tüy gibi yumuşak, çok sevecen bir insandı... Evin başbakanı hem dedemi hem bizi idare eden babannemdi!"

SENE 2000

Babası Fevzi Halıcı ile...



● "Müziğe ilğim 1960'lı yılların başında amcamın yurt dışından getirdiği pikap ve plaklarla başladı. Louis Armstrong'u dinleyince çok etkilendim. İlk cura çalmaya başladım. Ardından klavyeli aletleri denedim, tek elle piyanoda besteler yaptım. Sonra, okul sıralarında kitap ve defterlere tempo tutmaya başladım. Avuç içiyle defterlere vurunca bas davuldaki gibi çok tok sesler çıkar. Parmakla vurunca da trampet olur. 13 yaşından beri bateri çalıyorum."

SENE 1972

Konya Maarif Koleji Orkestrası



## BARIŞ MANÇO'YLA TANIŞMAK İÇİN YAPTIKLARIM...

O yıllarda üniversite eğitimi için en gözde okul tıptı. Halıcı da tıbbi seçti, sınav hazırlığına başladı. Ancak bir sorun vardı... Anlatıyor: "Derste nefes alamadım, ellerim karıncalanıyordu... Ölüyorum sandım. Sonradan adına 'panik atak' denen sıkıntıyı yaşadım. Okula ara verdik. Ankara'ya ailemin yanına gittim. Bir senem boş geçti. Ya da hoş geçti; Konya'da başlayan müzik hayatım Ankara'da en üst noktaya çıktı. Evimizin ilerisinde Barış Manço'nun kardeşinin evi vardı. Manço'nun ilgisini çekmek için evinin karşısındaki garajını kiralandım. Orkestrayla çalmaya başladık. Sonunda bir gün beni fark etti! Arkadaşlığımız yıllarca sürdü. 1975'li yıllarda müzik yaptığımız arkadaşlarla olan yolculuğumuz Ankara Müzisyenleri konserleriyle

devam ediyor..."

### ODTÜ İLE BÜYÜK AŞK

Boş sene hoştu ama üniversite sınavı da yaklaşıyordu. Tıp hevesiye azalıyordu. Halıcı, "Hastanede durmaya dayanamıyordum" diye devam ediyor: "Ve 'Ben doktor olamam!' dedim. Tercihimi ODTÜ Elektrik ve Elektronik mühendisliği olarak değiştirdim. Ve ODTÜ aşkıma başladı; havası, ağaçları, hocaları, öğrencileri, işçileri... Bilgisayar konusu dünyanın gündemindeydi. ODTÜ'de de çok gelişmiş bir bilgisayar merkezi vardı. İyi ki bilgisayarla tanışmışım! Bilgisayar programlığı, yaptığım işin neticesini almak bana çok uyan bir şeydi... Panik atığım o yıllarda da devam etti. Üç saatlik sınavları 30 dakikada yapmamız zorunda kalıyordum. Ne mutlu ki sebat ettim ve hem lisans hem yüksek lisansımı tamamladım. Sonra kısa süre asistanlık yaptım."

## 'MUTLU SONLU' SORULARIN

# GUINNESS REKORLU AKIL HOCASI

## HEY GİDİ YILLAR

Zeynep BİLGEHAN

Her şey, o henüz 12 yaşlarındayken, bir soruyla başladı; "Her şeye lazım; bu nedir? Evet, oksijene de lazım. Hayır, enerji değil, enerjiye de lazım...\*" Çelimsiz yapısı nedeniyle yöneldiği mantık oyunları en büyük keyiflerinden biriydi... Bu tutkusunu yaklaşık 43 yıl 30 gün önce Bilim Teknik Dergisi'nde daha geniş kitlelerle paylaşmaya başladı.

Geçen ay 'Dünyanın en uzun süre zekâ soruları hazırlayan köşe yazarı' olarak 'Guinness Dünya Rekortmeni' unvanını elde etti! Türkiye Zekâ Vakfı Başkanı Emrehan Halıcı ile buluştuk. Hem renkli hayat hikayesini dinledik hem zekâmızı geliştirecek öneriler aldık. Halıcı diyor ki, "Çözümü zor görülen ama cevabı verildiğinde gülümseten soruları sevdim; mutlu sonlu sorular!"

\* NOT: Sorunun cevabı yazıda...

## BÜROKRASIYE TAKILINCA Windows benden önce davrandı

'Bilgisayar' konusu dünyada ilerlerken Ankara'da iki kardeş Fatih ve Yavuz Ahushahlar yerli bilgisayar yapmak için çalışıyordu. Halıcı da aralarına katıldı. Denizli'de bir televizyon fabrikasında 'Uslu Bilgisayar' isimli 'yerli ve milli bilgisayar'ı üretmeye başladılar. Halıcı anlatıyor: "Diğer PC'lerin çıkmasıyla projede sorunlar başladı. 1982 yılında kendi şirketimi kurdum. 'Halsoft' ismiyle yerli ofis yazılımları üretip IBM'le birlikte Türkiye'de dağıttık. Amerika'ya da açılacaktık fakat bürokrasi uzun sürünce o işi Windows kaptı. Windows'tan önce bunu IBM'e verebilmiş olsaydık belki şu an



SENE 1997

1

En son bundan 10 yıl önce, Ankara'daki evimde, yine aynı koltuklarda oturmuştuk. O zamanlar CHP Genel Başkan Yardımcısı'ydı. Söyleşi vesilemi siyasetle birlikte yürüttüğü faal müzisyen kimliydi. Bu sefer bütün hayat hikayesini dinlemek üzere karşılandıyım! Emrehan Halıcı, "1956 senesinde Konya'da, büyük bahçeli güzel bir evde doğdum" diye başlıyor... Dedesi Sabri Halıcı, tıpkı soyadları gibi, halı dükkanı sahibi. Babası Fevzi Halıcı şehrin kültür hayatına yaptığı katkılarla tanınıyor... Emrehan Halıcı, Halıcı Apartmanı'nda Fevzi Bey ile Nermin Hanım'ın ikinci çocuğu olarak dünyaya geliyor. Çocukluğu, dedesine dükkanda yardım ederek geçiyor. Kepenkleri açıyor, hesaplara bakıyor, öğleden sonra yumuşacık halılar üzerinde yarım saatlik şekerleme yapmayı seviyor!

### 'KONYA'DAN ZEKİ ÇOCUK SORUYOR!'

Gazi Mustafa Kemal Paşa İlkokulu'nda da sevilen bir öğrenci... Maharetleri dışardan ziyade içeride... Emrehan Bey'den dinleyelim: "İlkokulda çok çelimsizdim. Arkadaşlarım hep benden daha güçlü, daha ataktı. Mideme denk gelen bir futbol topu sonrası nefes sorunu yaşadım. Toptan korkar hale

gelince yetkin olduğum başka alanlar aradım. Mantık soruları ve matematiğe ilğim olduğunu anladım. İlk sorum şuydu; 'Her şeye lazım. Bu nedir?' Cevap: 'İsim! İsmi olmayan hiçbir şeyden bahsedemeyiz. Ablam Gülhün'la bu bilmeceyi radyoya yolladık. Bir akşam, 'Konya'dan zeki çocuk Emrehan Halıcı soruyor' diye bizim bilmeceyi duyunca çok sevindim! Çözümü zor görülen ama cevabı verildiğinde gülümseten soruları sevdim; mutlu sonlu sorular!"

### 'KENDİ RIZAMLA YATILI OKUDUM'

Başansı okulda da sürüyordu. Konya Maarif Koleji'ni kazandı. İlk yılın sonunda babası TBMM'ye seçilince Ankara'ya taşınmaları gerekti. 11 yaşındaki Emrehan Halıcı bu karara direndi. Ailesine düşkünlüğü ama arkadaşlarından ayrılmak istemiyordu. Sonuç; yatılı okul! Halıcı, "Hayatımda verdiğim en doğru karar" diyor: "Kardeş gibi gördüğüm arkadaşlarımla birlikte büyüdü, sıkıntılarımızı paylaştık, mücadele ettik... Yedi yıl beraber olduk."



SENE 2005

Bilim Ecevit ile...

3

başka yerde olacaktık!" Halıcı, yazılım sektöründeki en büyük kazanımlarından birinin teknopark olduğunu anlatıyor: "ODTÜ'de bir teknopark kurmak için uğraştım. Temel atma törenine Süleyman Demirel ve Erdal İnönü geldi. 1999'da milletvekili seçilince ilk iş teknoparklar yasasının çıkması için çalıştım. Bu yasa sayesinde bir çok ilde teknoparklar kuruldu. 2002'de ODTÜ-Halıcı binasını ilk teknopark girişimi olarak açtık. Açılışını rahmetli Bülent Ecevit yaptı. Bilimin konusunun partiler üstü olarak algılanması Türkiye için bir şanstır."

hangi işleri yapmak istiyorlar? Halıcı, "Teknoloji ve özellikle yazılım alanında fiziki bir yerde bulunmanız gerekiyor" diyor: "Ülkenizde yaşayıp yurtdışında bir proje içinde yer alabilirsiniz veya yurtdışında yaşayıp Türkiye'ye yatırım yapabilirsiniz. Olanakların daha gelişmiş olduğu yer varsa bir

## 'BEYİN GÖÇÜ HER ÜLKEDE OLABİLİR'

mühendisi tutmak mümkün değildir. Beyin göçü her ülkeden her ülkeye olabilir. Yurtdışında bulunan insanların Türkiye'ye de iş yapması için düşünülen projelerin artmasını diliyorum. Sadece milli duyguları öne sürerek 'Türkiye'den gitmeyin' demek olmaz. Koşulların iyileştiğini gördüklerinde de insanlar her zaman kendi vatanlarına dönmek ister. Beyin göçü teknolojik konularda büyük bir risk değil. Yeter ki ülkeye bağları kopmasın."

## 43 YILDA 20 BİN SORU

DÜLLER

5

2021

Tayyip Erdoğan



Emrehan Halıcı geçen ay, 'Dünyanın En Uzun Süre Zekâ Soruları Hazırlayan Köşe Yazarı' olarak 'Guinness Dünya Rekortmeni' unvanına sahip oldu! Hikayesini şöyle anlatıyor: "Konya Maarif Koleji'nde okuyan TÜBİTAK'ın Bilim Teknik Dergisiyle tanıştım ve hayran oldum. ODTÜ'de TÜBİTAK bursiyeri olunca derginin kapısını çaldım. 1978'den itibaren kendi hazırladığım satranç sorularıyla başladım. İkinci iki hamlede mat sorusuydu. Düşünme Kutusu ve 'Zekâsayar' adıyla başlayan köşe bugün 'Zekâ Oyunları' adıyla devam ediyor. Ayrıca 2003'ten beri Hürriyet Gazetesi'nde 'Akıl Oyunları' köşesini hazırlıyorum." Geçen 43 yılda 20 binin üzerinde soru hazırlamış Halıcı, "Her hafta yapmak insana pratik kazandırıyor. Bir haftanın sorularını hazırlamak iki buçuk saat kadar sürüyor" diyor.